



ชีวิตความเป็นอยู่ของสุทร

บุคคลในวรรณะสุทรประกอบด้วย ผู้ที่เป็นทาสเชลยของชาวอารยัน ชาวพื้นเมืองที่ตกอยู่ใต้อาณาจักรปกครองของชาวอารยัน¹ รวมทั้งชาวป่า ชาวเขา ที่เลี้ยงชีวิตโดยการล่าสัตว์ หาปลา ผู้ซึ่งยอมรับความเป็นใหญ่ของชาวอารยัน รวมทั้งบุคคลนอกสังคมของชาวอารยันด้วย² และในสมัยสุทร บุคคลในวรรณะสุทรก็ยังรวมถึงผู้ที่ประกอบอาชีพโดยการหางานฝีมือต่าง ๆ เช่น ช่างไม้ (ตักขัน) ช่างตีเหล็ก (กรमार) ช่างปั้นหม้อ (กุดละ) ช่างตัดผม (วปีตะ) และช่างฟอกหนัง (จรมันนะ) ในสมัยยุคเวท บุคคลเหล่านี้คือชาวเมืองหรือบุคคลในวรรณะแพศยานั่นเอง แต่ต้องลดฐานะลงไปอยู่ในวรรณะสุทรในสมัยหลัง เพราะสังคมเห็นว่าการทำงานประเภทนั้นเป็นของต่ำ³ นอกจากนี้ แม้แต่บุคคลในวรรณะ

¹ A.A. Macdonell and A.B. Keith, Vedic Index of Names and Subjects, (London : John Murray, 1912), II : 288. อ่างทฤษฏีของ Baden Powell ที่ว่า หมู่บ้านที่ทำอาชีพหัตถกรรมในสมัยแรก ๆ เป็นหมู่บ้านของชาวพื้นเมือง

² Ibid.

³ N.K. Dutt, The Origin and Growth of Caste in India, (Calcutta : Firma K.L. Mukhopadhyay, 1968), I : 84.

Macdonell and Keith, Vedic Index of Names and Subjects, II : 266. อ่างความคิดของ Fick, Die Sociale Gliederung.

พราหมณ์ก็ยังลดฐานะลงไปเป็นศูทรโคธาคำนิคกฎของสังคัม เช่น ชายนม¹ ไม่
สอนพระเวทและรักษาไฟศักดิ์สิทธิ์² หรือไปภรรยาเป็นศูทร และอาศัยอยู่ในบ้าน
ที่ได้นำจากบ่อเท่านั้นเป็นเวลา 12 ปี³

ที่อยู่อาศัย

ตามปกติสังคัมอารยันมักอยู่รวมกันเป็นหมู่บ้าน และถึงแม้ศูทรจะถูกสังคัม
รังเกียจแต่ที่อยู่อาศัยของศูทรก็คงจะคงอยู่ภายในหมู่บ้านของชาวอารยัน เพราะ
ศูทรมีหน้าที่ที่จะต้องคอยรับใช้ชาวอารยัน อย่างไรก็ตาม ศูทรและอารยันก็คงจะ
ไม่อยู่รวมบ้านกัน โดยเฉพาะบ้านของบุคคลในวรรณะพราหมณ์ เพราะมีบทบัญญัติ
ห้ามไม่ให้สวดพระเวทเมื่อได้ยินเสียงศูทร หรือขณะที่ผู้ศึกษาพระเวทและหญิงศูทร
จงมองกัน⁴ อีกประการหนึ่ง ชาวอารยันจะต้องหวาดเกรงว่าศูทรจะลอบทำ-
ร้าย เพราะการอยู่รวมกันเป็นหนทางให้ทำร้ายกันได้โดยง่าย ทั้งศูทรก็ได้ชื่อว่า

¹ V.Dh.S. 2.27.

² V.Dh.S. 3.1.

³ B.Dh.S. II.3.6.32.

⁴ Ap.Dh.S. 1.3.9.11., B.Dh.S. 1.11.21.15.

เป็นคนโหดร้าย ดังที่คัมภีร์โศตเรยพราหมณะมีข้อความเปรียบเทียบความโหดร้าย
 ของบุคคลว่าเป็นผู้มีจิตใจราวกับศูทร¹ และคัมภีร์บางเล่มก็กล่าวโดยตรงว่า
 ศูทรเป็นผู้มีจิตใจโหดร้าย²

หน้าที่และอาชีพ

สังคมอินเดียโบราณถือการกระทำหน้าที่ของบุคคลเป็นสิ่งสำคัญ บุคคลที่
 ทำหน้าที่ของตนเองได้ไม่ดียิ่งดีกว่าทำหน้าที่ของผู้อื่นได้ดี ตามบทบัญญัติในคัมภีร์
 ศูทรมีหน้าที่รับใช้วรรณะที่สูงกว่า³ แต่ถาบุคคลในวรรณะสูงไม่กระทำตามหน้าที่
 ของตน ศูทรก็จะไม่ตองรับใช้ผู้นั้น เพราะถือว่าบุคคลทั้งสองนี้มีฐานะเท่ากัน⁴

ศูทรหรือเดิมคือทาสและทาสย์ ลงจะมีอาชีพเลี้ยงสัตว์เป็นปกติ ดังมีข้อ
 ความบางแห่งในคัมภีร์ฤคเวทกล่าวว่า พระอินทร์ได้วัวจากทาสและทาสย์⁵

¹ AB. 7.17 : ฤๅษีครรภู เสายวัส ผู้ต้องการที่จะฆ่าลูกของตน คือ
 สุนะเศป เพื่อแลกกับโค 100 ตัว

² V.Dh.S. 6.24.

³ AB. 7.29. (35.3).... anyasya presya.. ศูทรเป็นผู้รับใช้ของผู้อื่น

⁴ G.Dh.S. 10.67.

⁵ RV. 5.33.4., 6.45.24., 10.48.2.

วันนั้นเป็นสัตว์ผู้มักอยู่ประจำที่ ชอบอยู่ในที่โล่งแจ้งเป็นทุ่งกว้าง ลักษณะที่คินอย่างนี้ มักจะเหมาะสมกับการเพาะปลูกค้าย จึงอาจจะเป็นไปได้ว่าชาวพื้นเมืองหรือกลุ่มบุคคลที่เรียกว่าหาคะและทัสยุนี นอกจากจะเลี้ยงสัตว์แล้วคงจะต้องเป็นผู้ประกอบการกสิกรรมไปค้ายในตัว

เป็นที่น่าสังเกตว่า ผู้เขียนคัมภีร์พระไตรปิฎกของพระพุทธศาสนาฝ่ายเถรวาท ก็ถือว่าศูทรมีหน้าที่ทำงานหนัก และงานสำคัญอย่างหนึ่งของเขา คือ การกสิกรรม ¹

เมื่อศูทรต้องเปลี่ยนฐานะมาเป็นผู้ใช้ชาวอารยัน นอกจากจะทำการเพาะปลูกและเลี้ยงสัตว์ ศูทรก็จะต้องรับใช้ในด้านอื่น ๆ ค้าย มีข้อความในคัมภีร์ที่กล่าวว่า ศูทรเกิดจากเท้าจึงต้องใช้ชีวิตค้ายเท้าของตนเอง ² ซึ่งอาจจะตีความได้ว่า งานที่ศูทรต้องทำคงเป็นงานหนัก เช่น การก่อสร้างบ้านเรือน ซึ่งศูทร

¹ พระไตรปิฎกฉบับสยามรัฐ. สุตตันตปิฎก มัชฌิมนิกาย มัชฌิมโฆณาสกั, 13.665.614 - 615.

คตฺริทฺ โภ โคตม พฺราหฺมณา สุทฺทสฺส สทฺธนํ ปฏฺฐเปเนติ อสิทฺทฺขยาภฺจฺจ...
พฺราหฺมณํทึงหยาชฺชอมํบฺญุทฺทฺทฺวํนํนํเป็นของมีอยู่ของศูทร คือ เคี้ยวและ
ไม้คาน

² RV. 10.90.12., TS. 7.1.1.6.

...aśvaścha śūdraścha... tasmāt pādav upajīvataḥ patto
hi asrjyetam...

...มาและศูทรจะต้องใช้ชีวิตค้ายเท้าของตนเอง เพราะเกิดจากเท้า
ของพระราชาปคือ...

ก็คงมีความสามารถทางค่านิยมไม่น้อย ในคัมภีร์ฤคเวทมีข้อความกล่าวถึงทาสะ และทาสุมิป้อมปรากฏเหล็ก¹ ตามหลักฐานทางประวัติศาสตร์ชาวพื้นเมืองของอินเดียมีวัฒนธรรมที่เจริญมาก มีบ้านเรือนที่ก่อสร้างอย่างดีและมีการวางผังเมืองอย่างเป็นระเบียบเรียบร้อย ในขณะที่ชาวอารยันเป็นบุคคลที่มีนิสัยชอบเร่ร่อนและใช้กระโจมเป็นที่อยู่อาศัย

ส่วนสูตรที่ทำงานในบ้านของทวิชาติ นอกจากจะมีหน้าที่ล้างเท้าให้แก่ทวิชาติ² ในบางโอกาสอาจจะทำงานบ้านแทนภรรยาของทวิชาติ เช่น การโม่ข้าว เพื่อประกอบอาหาร³

ในสมัยพระเวทระยะหลัง ๆ สูตรได้เป็นถึงคนครัวของทวิชาติ แต่ก็จะต้องอยู่ในความดูแลของทวิชาติ รวมทั้งต้องปฏิบัติตัวให้ถูกต้องตามพิธีการของศาสนาด้วย เช่น สูตรผู้มีหน้าที่ทำอาหารถวายเทพเจ้า จะต้องตัดผม หนวด เล็บ และขน

¹ RV. 2.20.8.

² PB. 6.1.11.

tasmāt pādavanejyāṃ nāti vardhate patto hi sṛṣṭaḥ
Kane, The History of Dharmasastra Vol. II part I, p. 34.

³ K.S.S. 2.5.1.

...Sarveṣu taṇḍuleṣu piṣṭībhūteṣu tani piṣṭāni upalayā...
dāsī pinaṣṭi patnī vā api vā patnyavahantī sūdrā pinaṣṭīti...

ตามร่างกาย ต้องอาบน้ำโดยที่ยังกงสวมเสื้อผ้าอยู่ และการจับน้ำเพื่อทำคนให้
บริสุทธิ์ ก็จะต้องเป็นไปในลักษณะเดียวกับชาวอารยัน¹

ส่วนบุตรที่ไม่ได้มีอาชีพรับใช้วิชาดี มีโอกาสทำงานอิสระ คือ ค้าขาย²
และทำงานฝีมือ³ บุตรที่ทำอาชีพเหล่านี้ก็สามารถเก็บสะสมเงินทองไว้ได้
เพราะคัมภีร์ว่าดีน รุทธ รรมสูตร ถือว่าบุตรผ่านพ้นความทุกข์ยากด้วยทรัพย์สมบัติ⁴
อย่างไรก็ดี งานที่ดีที่สุดของบุตร ก็คือการรับใช้บรรพบุรุษที่สูงกว่า⁵

บุตรผู้มีหน้าที่ล้างเท้าให้วิชาดีนี้จะไม่ต้องเสียภาษีอากรในการบำรุง
ประเทศ⁶ ส่วนบุตรผู้ทำงานฝีมือจะต้องเสียภาษีโดยการทำงานถวายพระเจ้า
แผ่นดินเดือนละ 1 วัน⁷

¹ Ap.Dh.S. 2.2.3.4.6., B.Dh.S. 1.5.10.20.

² K.S.S. 6.7.4.

³ G.Dh.S. 10.60.

⁴ V.Dh.S. 26.16.

⁵ Mn. 10.99.

⁶ Ap.Dh.S. 11.10.26.15.

⁷ G.Dh.S. 10.31.

การดำรงชีวิต

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วในบทที่ 3 ว่า ศูทรเป็นบุคคลที่สังคมรังเกียจเหยียดหยาม และถูกกดขี่บีบคั้นจากบุคคลในวรรณะที่สูงกว่า ดังนั้น การดำรงชีวิตของศูทรก็คงเป็นไปด้วยความยากลำบาก เพราะศูทรเป็นผู้ที่ใคร ๆ ขับไล่และฆ่าได้ตามใจปรารถนา¹ และแม้แต่การทำเวทมนตร์ที่กล่าวไว้ในคัมภีร์อถรรพเวทในการขับไล่ความเจ็บป่วย ผู้กระทำพิธีก็ยังขอให้ความเจ็บป่วยออกจากร่างกายของคนเจ็บไปเข้าสู่ร่างกายของหญิงศูทร²

ศูทรไม่มีสิทธิที่จะหาอาหารหรือปรุงอาหารกินเองได้ตามใจชอบ แต่จะต้องบริโภคอาหารที่เหลือจากผู้อื่น เสื้อผ้า ร่ม และเสื่อจะต้องเป็นของที่เกาชาครองเท้าก็ต้องใช้รองเท้าที่ทิวชาติโยนทิ้งแล้ว³ เมื่อศูทรกระทำความผิดก็จะต้องได้รับโทษอย่างรุนแรง โดยเฉพาะถ้าเป็นเรื่องเกี่ยวกับคัมภีร์พระเวท อันเป็นคัมภีร์ศักดิ์สิทธิ์ของเหล่าทิวชาติแล้ว โทษที่ได้รับนั้นรุนแรงถึงชีวิต⁴

¹ AB. 7.29.

...kāmōththāpyo yathākāmavadhya...

² AV. 1.5.22.6, 7.

³ G.Dh.S. 10.58, 59.

⁴ วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ หน้า 39 และ 40.

ศูทรนั้นมีชีวิตอยู่ไ้ด้วยความปราณีของเหล่าวิชาติโคยแท้ เคาตมธรรม-
ศูทรมีข้อความที่แสดงถึงความเห็นใจศูทรอยู่บ้าง โดยกล่าวว่า เมื่อศูทรแก่ตัวลง
จนไม่สามารถจะทำงานได้อีกต่อไปแล้ว นายก็จะต้องให้ความอุปการะเลี้ยงดูศูทร
ผู้นั้นตามสมควร ¹

อนึ่ง มีข้อความในพระไตรปิฎกที่แสดงว่าศูทรมีโอกาสได้รับความกรุณา
จากผู้นั้นเป็นนายเช่นเดียวกัน คือ ในสังคาลกศูทรที่กำหนดให้นายต้องอนุเคราะห์
คนรับใช้ โดยการจักให้ทำการงานตามสมควรแต่กำลัง ให้อาหารและรางวัล
เวลาเจ็บไข้ช่วยรักษาพยาบาล แจกอาหารอันมีรสอร่อยแปลก ๆ และให้ไป
เที่ยวเตร่ตามสมควร ²

¹ G.Dh.S. 10.61.

² พระไตรปิฎกฉบับสยามรัฐ. สุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย ปาฎิกวรรค,
11.203.205.

...ปญฺเจติ โช คหปติปุตฺต ฐาเนติ อภิรเกน เหนฺภูริมา ทิสา
ทาสกมฺมกรา ปจฺจุปฺปฐาตพฺพา ยถาผลํ กมฺมกนฺตํ สํวิชาเนน ภคฺตุเวตฺต-
นานุปฺปทาเนน ทิสานุปฺปฐาเนน อจฺฉริยานํ รัสานํ สํวิภาเคน สมเย
โวสฺสสุเคน ฯ

การศึกษา

ถึงแม้จะมีบทบัญญัติห้ามไม่ให้ศูทรเกี่ยวข้องกับพระเวท แต่ก็ปรากฏว่าศูทรสามารถเล่าเรียนพระเวทได้ ดังปรากฏในคัมภีร์อุปนิษत् 1 และในคัมภีร์สุตฺรก็อนุญาตให้ศูทรศึกษาภาคผนวกของคัมภีร์อถรรพเวท 2 แต่การที่จะสั่งสอนพระเวทแก่บุคคลอื่นนั้น เป็นสิทธิของพราหมณ์โดยเฉพาะ ไมตรีอุปนิษत्ห้ามไว้โดยตรงว่า บุคคลใดจะไปศึกษาพระเวทจากศูทรนั้นไม่ได้ 3

การมีส่วนร่วมในสังคมของอารยัน

เป็นที่ทราบกันว่า สังคมอินเดียโบราณนั้นเป็นสังคมที่มีกฎเกณฑ์มากมายสำหรับบุคคลในแต่ละวรรณะปฏิบัติตนในชีวิตประจำวัน เช่น กฎเกณฑ์ในการใช้

¹
Ch.Up. 4.1 - 2.

M.Up. 7.8.

E.B. Cowell, Maitri of Maitrāyāniya Upanishad, (London :
The Asiatic Society of Bengal, 1870), pp. 204 -- 205.

...Sūdraśca Śāstravidvāṃso...

²
A.Dh.S. 2.11.29.11, 12.

³
M.Up. 7.8.

คำเรียก คำทักทาย และการจิบน้ำเพื่อทำตนให้บริสุทธิ์ เป็นต้น กฎเกณฑ์เหล่านี้รวมถึงบุคคลในวรรณะศูทรด้วย เพราะศูทรก็เป็นส่วนหนึ่งของสังคม แม้จะเป็นส่วนที่ต่ำที่สุดก็ตาม

การใช้คำเรียกบุคคลในวรรณะต่าง ๆ แตกต่างกันไปตามความสูงต่ำของวรรณะ คือ วรรณะพราหมณ์ใช้คำว่าเอหิ วรรณะกษัตริย์ใช้คำว่าอคฺจะ วรรณะแพศย์ใช้คำว่าอาหระ และวรรณะศูทรใช้คำว่าอาชาวะ¹ ส่วนการใช้คำทักทายนั้น อาปัสตัมภธรรมศูทรกำหนดว่า ให้ใช้คำว่า กุสละ อนามยะ อนันญะ และอาโรคะ สำหรับวรรณะทั้งสิ้น ตามลำดับ²

ส่วนการจิบน้ำนั้น คัมภีร์ก็ระบุว่า บุคคลในวรรณะพราหมณ์จะต้องจิบน้ำให้ถึงหัวใจ บุคคลในวรรณะกษัตริย์จะต้องจิบน้ำให้ถึงคอ บุคคลในวรรณะแพศย์จิบน้ำให้ถึงปาก ส่วนบุคคลในวรรณะศูทรจิบน้ำให้ถึงเพียงริมฝีปากเท่านั้น³

¹ SB. 1.1.4.12.: ehi agaccha ādrava ādhāva.

² Ap.Dh.S. 1.4.14.22 - 29.: kuśala anāmaya anaṣṭa ārogya.

³ B.Dh.S. 1.5.8.23., V.Dh.S. 3.31 - 34.

การมีส่วนร่วมในพิธีทางศาสนา

ถึงแม้จะมีบทบัญญัติห้ามศูทร เข้าร่วมในพิธีบูชาบวงสรวง แต่ศูทรก็มีโอกาสเข้าร่วมพิธีอยู่บ้าง แต่เป็นไปในลักษณะที่ไม่สำคัญ และไม่ทำให้ฐานะทางสังคมของศูทรดีขึ้นแต่อย่างใด เช่น ให้ศูทรเป็นผู้ขาศูทรในพิธีบูชาโคมะ เช่นเดียวกับที่ให้พระเจ้าแผ่นดินชำระเจ้าแผ่นดิน และให้ไวศยะฆ่าไวศยะ¹ ในพิธีปุรุชเมธก็กล่าวถึงการถวายศูทรแด่ปะ เช่นเดียวกับที่ถวายพรหมณ์แด่พรหมัน ถวายราชันย์แด่พระเจ้าแผ่นดิน และถวายไวศยะแด่เทพมารุต² ซึ่งคัมภีร์เศรวาสศูทรได้อธิบายว่าการที่ถวายศูทรแด่ปะในพิธีปุรุชเมธนี้ เป็นทานที่ศูทรได้รับ เนื่องจากศูทรไม่มีเงิน³

¹ TS. 6.4.7.

² VS. 30. 5.

...brahmane brāhmaṇaṃ kṣatrāya rājanyaṃ marudbhy
vāiśyaṃ tapase sūdrām...

³ K.S.S. 22.1.12.

...drśyate hi sūdrasya dānaṃ puruṣamedhe (14.6.1.18)
sabhāṃ sapuruṣamiti samvādhārāṇe bhṛtyāsvikṛtasya sūdrasya
dānaṃ bhavati dravyābhāvāttadantah /

นอกจากพิธีดังกล่าวนี้แล้ว ก็พบว่าผู้พรหมมีโอกาสเข้าร่วมพิธีโสมยาค โดย
มีโอกาสเพียงครั้งเดียวเท่านั้น¹

ผู้พรหมไม่มีสิทธิกล่าวมนตร์ (mantra) ในคัมภีร์พระเวท แต่สามารถ
กล่าวคำวามะ (namah)² อันถือเป็นมนตร์ของผู้พรหม

คัมภีร์ธรรมสูตร อนุญาตให้ผู้พรหมทำพิธีปากยัชญะ (pākayajña)³
และทำอาหารถวายเทพเจ้าในพิธีไวศวเดวะ (Vaiśvadeva)⁴ แต่ผู้พรหมก็จะ
ต้องทำคณินให้บริสุทธ์ตามกฎเกณฑ์ของพรหมณ์เสียก่อน

ในพิธีการเกิดและการตายก็เช่นเดียวกัน ผู้พรหมไม่มีสิทธิที่จะทำพิธีดังเช่น
บุคคลในสามวรรณะแรก ในพิธีการตั้งชื่อให้แก่เด็ก (นามกรรม : nāmasarana)
อันเป็นพิธีสังสการ (saṃskāra) อย่างหนึ่ง บุตรของบุคคลในสามวรรณะแรก
จะได้รับชื่อที่มีความหมายเป็นศิริมงคล คือ ชื่อของบุคคลในวรรณะพรหมณ์จะ
มีความหมายว่าเป็นผู้ที่ใคร ๆ ยินดีต้อนรับ ส่วนชื่อของบุคคลในวรรณะกษัตริย์และ
วรรณะแพศย์จะมีความหมายว่าเป็นผู้มีความสว่างไสว แต่ผู้พรหมนั้นไม่มีสิทธิที่จะได้

¹ SB. 13.8.3.11.

² G.Dh.S. 10.64.

³ G.Dh.S. 10.65.

⁴ Ap.Dh.S. 2.2.3.1, 4.

รับการตั้งชื่อที่มีความหมายเช่นนี้¹ ในคัมภีร์กฎหมายสมัยหลังพระเวทก็กำหนดว่าชื่อของบุคคลในสามวรรณะแรกนั้นจะมีความหมายในทางดี แต่สำหรับศูทรนั้นให้มีความหมายว่าเป็นผู้ที่ใคร ๆ ถูกและรังเกียจ และแสดงว่าเป็นผู้รับใช้²

เมื่อมีคนตาย ญาติสนิทใน 6 ระดับของผู้ตายถือว่าเป็นผู้ที่ไม่บริสุทธิ์ ในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ช่วงระยะเวลาดังกล่าวนี้กำหนดให้แก่บุคคลในวรรณะต่าง ๆ ไม่เท่ากัน คือ บุคคลในวรรณะพราหมณ์เป็นเวลา 10 วัน และ 1 คืน บุคคลในวรรณะกษัตริย์เป็นเวลา 11 วัน บุคคลในวรรณะแพศย์เป็นเวลา 12 หรือ 15 วัน แต่ระยะเวลาของศูทรนั้นนานกว่าของบุคคลในวรรณะอื่น ๆ คือ 1 เดือน³

¹ K.S.S. 7.55.

...nāmadheyāntesu dadhāti canāsiteti brāhmanam
vicakṣaneti rājanyavāisyāu ... na sūdreṇa...

² Mn. 2.32.

³ G.Dh.S. 14.1 - 5.

ส่วนพิธีการทำศพนั้น สำหรับบุคคลในสามวรรณะแรกจะต้องมีพิธีกรรม
พร้อมทั้งการ สวดพระเวท แต่สำหรับศูทร ก็มีไว้กล่าวถึงแต่เพียงลักษณะการทำที่
ฝังศพว่าให้มีความสูงเท่ากับหัวเข่า¹ และยอมให้ศูทรถวายเครื่องบูชาในพิธีศพ
เท่านั้น²

การแต่งงาน

สังคมอินเดียโบราณยอมรับการแต่งงานของศูทรกับศูทรด้วยกัน³ ส่วน
พิธีการแต่งงานของศูทรนั้น ธรรมศูทรกล่าวว่าให้ใช้พิธีไปศางจะ⁴ ซึ่งเป็นพิธี
แต่งงานที่ต่ำที่สุดในบรรดาพิธีทั้งหมด เพราะถือว่าศูทรไม่พึงพิถีพิถันในการเลือก
ภรรยา⁵ และถือว่าศูทรมีภรรยาเพื่อความบันเทิง⁶ มิใช่เพื่อทำตามหน้าที่
ดังเช่นบุคคลในสามวรรณะแรก

¹ SB. 1.3.8.3.11.

² G.Dh.S. 10.53.

³ G.Dh.S. 10.55.

⁴ B.Dh.S. 1.11.20.9., AS.G .S. 1.6.7.

พิธีนี้คือการที่ฝ่ายชายลักอบหรือล่อลวงหญิงไปเป็นภรรยาในขณะที่เธอ
หลับหรือมีนเมาทเมสติ หรือในเวลาที่ถูกขังของเธอหลับ หรือไม่ได้เอาใจใส่ดูแลเธอ

⁵ B.Dh.S. 1.11.20.13.

⁶ V.Dh.S. 18.18.

ส่วนการแต่งงานของสตรีกับบุคคลในสามวรรณะแรกนั้นเป็นที่รังเกียจของสังคม ดังที่ได้กล่าวมาแล้วในบทที่ 3¹ แต่ก็ปรากฏว่า ตั้งแต่สมัยฤคเวทเป็นต้นมา มีการแต่งงานระหว่างอารยันและชนพื้นเมืองอยู่เสมอ ดังที่ปรากฏข้อความที่ระบุไว้ในคัมภีร์ต่าง ๆ เช่น คัมภีร์ยชุรเวท² หรือมีเรื่องราวที่แสดงถึงการแต่งงานระหว่างสตรีและอารยันในคัมภีร์พราหมณะอุปนิษัท และธรรมสูตร³.

การแต่งงานของชายอารยันและหญิงที่มีโซอารยัน ยังสะท้อนให้เห็นในคัมภีร์สมัยหลัง คือ การแต่งงานของภีมะกับนางทีจิมา น้องสาวของพวกกราชส และการแต่งงานของอรชุนกับเจ้าหญิงนาคชื่ออูลูปี ในมหากาพย์มหาภารตะ⁴

¹ คูวิธานิพนธ์ฉบับนี้ หน้า 46.

² คูวิธานิพนธ์ฉบับนี้ หน้า 47.

³ คูวิธานิพนธ์ฉบับนี้ หน้า 46 เจริงวรรคที่ 2 และหน้า 47-49.

⁴ มหาภารตะ อาทิปรพ 157, 216.

Altekar, The Position of Women in Hindu Civilization, (Delhi : Motilal Banarsidass, 1973), p. 344.

Altekar อธิบายว่า นาค คือ ชนเผ่าดั้งเดิม ซึ่งตั้งถิ่นฐานอยู่บริเวณลุ่มแม่น้ำคงคาในสมัยที่ชาวอารยันได้แผ่อำนาจไปถึง

คัมภีร์ธรรมสูตร บางคัมภีร์ยอมรับการแต่งงานของชายในสามวรรณะแรก และหญิงสุทร¹ แต่จะต้องไม่มีการสวดพระเวทในการกระทำพิธี

คติอินเดียถือว่าภรรยามีความสำคัญต่อสามี ดังที่ปรากฏข้อความในคัมภีร์ต่าง ๆ เช่น "ภรรยาตนเองคือบ้านและที่พำนัก"² "ภรรยาเป็นราชินีในบ้านของสามี"³ และ "ภรรยาเป็นเพื่อนของชาย"⁴ เป็นต้น ทั้งนี้เพราะภรรยาเป็นผู้ร่วมทำพิธีทางศาสนากับสามี ดังนั้น ชายอารยันที่มีภรรยาเป็นหญิงสุทรย่อมมีฐานะทางสังคมตกต่ำลงไปจนถึงกับในสมัยพระเวทระยะหลัง ๆ พราหมณ์ที่มีภรรยาเป็นสุทรอาจต้องเปลี่ยนวรรณะไปเป็นสุทรได้⁵ หรืออย่างน้อยก็เป็นผู้ที่สวดตะกะไม่สมควรที่จะรับอาหาร⁶

1 G.Dh.S. 4.16, B.Dh.S. 1.8.16.2 - 4.

2 Rv. 3.53.4.

3 AV. 14.1.43.

4 AB. 7.3.13.

5 คู่มือวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ หน้า 63.

6 คู่มือวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ หน้า 48.

การที่หญิงสุทฺรเป็นภรรยาของชายในสามวรรณะแรก ก็คงต้องทำหน้าที่คนรับใช้ด้วย ดังที่คัมภีร์ไตกติรียพราหมณะตีความคำว่า "สุทฺร" ในคัมภีร์ไตกติรียสังหิตาว่า "ทาสี"¹ (ตามความนิยมของสังคม บุคคลในสามวรรณะแรกมีการแต่งงานกับหญิงในวรรณะของตนอยู่แล้ว หญิงสุทฺรที่มาเป็นภรรยาจึงต้องเป็นคนรับใช้ด้วย) ซึ่งตรงกับบทบัญญัติของคัมภีร์ที่ให้สุทฺรมีหน้าที่รับใช้บุคคลในสามวรรณะแรก

อุดมคติในการดำเนินชีวิตของสุทฺร

แม้ว่าสุทฺรจะต้องถูกกูดุหมิ่นเหยียดหยามและต้องทำงานหนัก แต่สุทฺรก็ยังคงเป็นคนที่สงบเสงี่ยม ดังที่เลาตมธรรมสูตรกล่าวไว้ว่า สุทฺรเป็นคนอ่อนน้อม² และแม่สุทฺร

¹ ไตกติรีย พราหมณะ 4.19.3.

'Sūdrā yadāryajārā na poṣāya dhanāyatītyāha /
Yadyadā kadāciddāsī svakīyasvāmīnā jārena yuktva bhavati, tadā
sā dāsī svāmīsvikāramātrenātyantam / hr̥syati na tu svakīyakutumba
poṣāya dhanamātmanaicchati /

²
G.Dh.S. 10.51.

จะมีส่วนในสังคมและศาสนาเพียงเล็กน้อย แต่ศูทรก็เป็นคนอินเดียคนหนึ่งซึ่งถือคติว่า ผู้ที่ทำหน้าที่ของตนเองดี ย่อมจะได้รับผลตอบแทนที่ดี¹ ดังนั้น เมื่อบทบัญญัติของ พระผู้เป็นเจ้าให้ศูทรรับใช้วรรณะที่สูงกว่า ศูทรจึงทำหน้าที่ของตนเองอย่างไม่ย่อท้อ อุทิศตนของศูทรในข้อนี้ช่วยให้สังคมอินเดียโบราณมีความราบรื่น เพราะถึงแม้ศูทรจะถูกบุคคลอื่นกดขี่บีบบังคับเพียงใด ก็ไม่มีเรื่องราวปรากฏว่าศูทรทำร้ายบุคคลในวรรณะอื่น ๆ

สรุปได้ว่า ชีวิตของศูทรเป็นชีวิตที่ลำบากต้องถูกกดขี่บีบบังคับจากบุคคลที่อยู่ใน วรรณะที่สูงกว่า ศูทรไม่มีส่วนรวมในสังคมเท่าใดนัก ไม่มีสิทธิ์เล่าเรียนพระเวท หรือ ทำพิธีทางศาสนา เป็นต้นว่า พิธีการแต่งงาน พราหมณ์ผู้ประพันธ์คัมภีร์ก็กำหนดให้ศูทร กระทำพิธีที่ถือกันว่าต่ำที่สุด แม้แต่การตั้งชื่อศูทรก็ไม่มีสิทธิ์ที่จะตั้งชื่อที่มีความหมายอัน เป็นศิริมงคล แต่อย่างไรก็ดี ศูทรในสังคมของพุทธศาสนิกชนก็คงจะมีความเป็นอยู่ที่ ดีกว่าศูทรในสังคมของผู้ที่นับถือศาสนาพราหมณ์

¹ Muir, The Original Sanskrit Texts I : 98. กล่าวไว้ว่า หลังจากที่ บุคคลในแต่ละวรรณะได้ทำหน้าที่ของตนเองอย่างดี จะได้ไปเกิดในสวรรค์ เช่น บุคคล ในวรรณะกษัตริย์ที่ทำสงครามจะได้ไปเกิดเป็นพระอินทร์ บุคคลในวรรณะแพศย์เป็น พระมารุต และศูทรเป็นคนธรรพ์

คัมภีร์มนุสมฤติก็ให้ความหวังแก่ศูทรว่า ถ้าทำความดี เมื่อตายไปก็จะได้ ไปเกิดในวรรณะที่สูงกว่าเดิม : Mn. 9.335.